

Leermiddelen Spaans

Hugo Sonnevile

Nicole DELBECQUE, Danny MASSCHELEIN, Patricia VANDEN BULCKE. *El uso de los modos verbales*. – Mechelen, Wolters Plantyn, 2005, 24 x 17, XIX-331 p., ISBN 978-90-301-8327 3, € 30,39. GRAMÁTICA ESPAÑOLA APLICADA.

De reeks "Gramática española aplicada" omvat tot dusver vier delen. Die volumes zijn opgevat als modules met theorie en oefeningen over specifieke onderdelen van de Spaanse spraakkunst. In 1995 gaf hetzelfde auteurstrio *El uso de ser y estar en La expresión de la pasiva* (zie foto) uit bij Wolters Leuven; in 2001 en 2005 volgden, bij Wolters Plantyn, *El uso de los tiempos del pasado* resp. het hier besproken *El uso de los modos verbales*.¹ Er zijn modules over het *gerundio* en de voornaamwoorden gepland.

El uso de los modos verbales maakt gevorderde studenten Spaans vreemde taal, voor wie de courante leermiddelen te beperkt en te rechtlijnig zijn, wegwijs in het gebruik van de werkwoordswijzen in onafhankelijke zinnen, hoofdzinnen en alle types bijzinnen. Het met honderden authentieke tekstvoorbeelden geïllustreerde exposé brengt de lezers heel wat inzicht bij zodat ze zelf *adequate* keuzes kunnen maken. Met adequate keuzes bedoelen we niet alleen het correcte gebruik in duidelijk omschreven gevallen maar ook en vooral het vermogen om, in rand- of complexe situaties, de grammaticale of semantische context goed in te schatten. Soms is enige analyse of reflectie vereist om te kiezen tussen een infinitief en een vervoegde werkwoordsvorm c.q. de *indicativo* en de *subjuntivo*.²

Het boek bevat meer dan honderd pagina's gevarieerd oefenmateriaal (types bijzinnen onderscheiden, zinnen omvormen, vertalen, de juiste werkwoordsvorm invullen, tijd en wijze verantwoorden, enz.), zowel opgaven over specifieke onderdelen als syntheseoefeningen. De meeste opdrachten zijn op authentiek taalmateriaal (hedendaagse literatuur; krantenartikelen) gebaseerd. De uitvoerige correctiesleutel maakt de publicatie uitermate geschikt voor autodidacten. Achter in het grondige leermiddel zijn twee literatuurlijsten (taalkundige studies; geciteerde kranten en belletrïe) opgenomen.

¹ *El uso de ser y estar* (IX-101 p., ISBN 978-90 309-2851 5, € 13,64), *La expresión de la pasiva* (XI 123 p., ISBN 978-90-309-2852 2, € 15,70) en *El uso de los tiempos del pasado* (263 p., ISBN 978-90-301-7459 2, € 24,77) zijn nog leverbaar en maken, zoals het hier behandelde volume, deel uit van het fonds Wolters Plantyn.

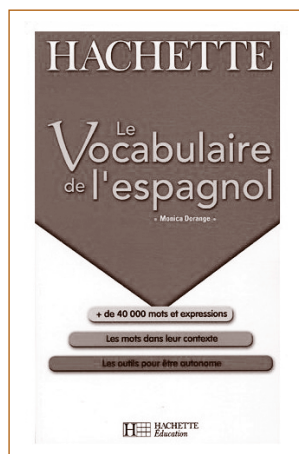
² Enkele voorbeelden ter illustratie: *suponiendo que*, als werkwoordsvorm beschouwd, wordt door de indicatief gevolgd; wanneer het de waarde van een voegwoord van voorwaarde heeft, volgt de *subjuntivo*; *convencer a alguien que* + subj. betekent dat men iemand overtuigt om iets te doen maar dat er een reactietijd verloopt, terwijl *convencer a alguien de* + inf. dezelfde betekenis heeft, maar met de connotatie dat de reactie meteen volgt.

Monica DORANGE. *Le vocabulaire de l'espagnol*. – Paris, Hachette Éducation, 2006, 24 x 14,5, 416 p., ISBN 978-2-01-145610 6, € 17,90.

Na de publicatie van enkele leermiddelen voor de studie van het Spaanse idioom,³ brengt Monica Dorange, onder de titel *Le vocabulaire de l'espagnol*, een ruim opgevat leerboek, dat in het aanbod van de uitgever naar alle waarschijnlijkheid de rol van Jeanne Agnès en Aurelio Viñas' vaak herdrukte *Les mots espagnols et les locutions espagnoles groupés d'après le sens*⁴ zal overnemen.

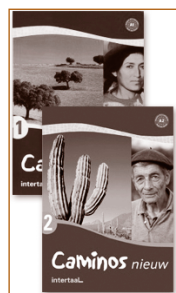
De omslag van het nieuwe boek preciseert dat het «+ de 40 000 mots et expressions – Les mots dans leur contexte – Les outils pour être autonome» aanreikt. De indeling van dit enorme corpus in vierentwintig hoofdstukken, die op hun beurt van tien tot vijftig rubrieken bevatten, doet sterk aan de structuur van het bijna zestig jaar eerder verschenen leermiddel denken. De auteur laste verschillende secties in m.b.t. recente thema's en realisaties, zoals ecologie en afvalverwerking, terrorisme, emigratie, internet, de GSM, enz.

De resoluut moderne en toch sobere lay-out⁵ met gemakkelijk herkenbare symbolen⁶ maakt het mogelijk de studie te doseren en het leerproces te sturen.

Margarita GÖRISSSEN, Marianne HÄUPTLE-BARCELÓ, Juana SÁNCHEZ BENITO et al. *Caminos nieuw 1*. Nederlandse bewerking Adriaan Dekker, Julia de Vries. – Amsterdam / Antwerpen, Intertaal, 2005, 30 x 21, 197 p., ill., ISBN 978-90-5451-580 7, € 27.

Bibiana WIENER. *Caminos nieuw 1. Werkboek inclusief audio/data-cd*. Nederlandse bewerking Adriaan Dekker, Julia de Vries. – *Ibid.*, 2005, 30 x 21, 216 p., ill., ISBN 978-90-5451-582 1, € 25.

M. GÖRISSSEN, M. HÄUPTLE-BARCELÓ, J. SÁNCHEZ BENITO, B. WIENER.

Caminos nieuw 2. Nederlandse bewerking A. Dekker, J. de Vries. – *Ibid.*, 2006, 30 x 21, 184 p., ill., ISBN 978-90-5451-584 5, € 27.

B. WIENER. *Caminos nieuw 2. Werkboek inclusief audio-cd*. Nederlandse bewerking Dave van Beurden, J. de Vries. – *Ibid.*, 2006, 30 x 21, 184 p., ill., ISBN 978-90-5451-586 9, € 22.

³ *1001 expressions pour tout dire en espagnol* (Paris, Ellipses, 2005, 200 p., ISBN 2 7298-2275 5, € 7) en *1001 phrases pour bien parler espagnol* (*ibid.*, 2005, 207 p., ISBN 2 7298-2348 4, € 6,50).

⁴ Paris, Classiques Hachette (later: Hachette Éducation), 1948, 310 p., ISBN 2 01-001384 0, € 13,85.

⁵ Tweekleurendruk: rood en blauw voor de Spaanse resp. de Franse in kolommen geplaatste woordenschat. Dezelfde tinten op een licht gekleurde achtergrond in de daarop aansluitende rasters waarin courante woordverbindingen, zegswijzen en spreekwoorden ondergebracht zijn.

⁶ De basiswoorden worden met een sterretje aangeduid, een gevarendriehoek wijst op struikelblokken zoals valse vrienden, een hekje scheidt antoniemen (bijv. *rescindir # renovar un contrato, résilier # renouveler un contrat*).

Uitgeverij Intertaal bezorgde in het vorige decennium een versie voor Nederlandssprekenden van de leermiddelenreeks *Caminos*, die door het gebruik in heel wat hogescholen en centra voor volwassenonderwijs ruim bekend is. Zowel *Caminos 1: Spaans voor beginners* (1996; nog leverbaar) als *Caminos 2: Spaans voor gevorderden* (1998) omvatten een tekst- en een werkboek, waarin het illustratiemateriaal in kleuren resp. zwart-wit gedrukt is. Voorts zijn er audio-opnames bij de tekst- en de werkboeken⁷ en handleidingen voor leraren. Het aanbod bij deel 1 bestaat daarenboven uit een cd-rom met extra oefenmateriaal, een test- en oefenboek, een set transparanten en een instaptoets.

De herwerkte *Caminos*, die vanaf 2005 onder de titel *Caminos nieuw* op de markt komt,⁸ bestaat uit drie delen, die elk met een specifiek niveau van het Europese referentiekader overeenstemmen, resp. A1, A2 en B1. Het leermiddel, waarin kennisopbouw en vaardigheidstraining toegepast wordt in concrete, levensechte situaties in Spanje en Latijns-Amerika, is communicatief opgevat. Het tekstboek van elk deel bevat gevarieerd oefenmateriaal, zodat het voor schools gebruik kán volstaan. Met het oog op een grondige assimilatie verdient het aanbeveling om cursisten het oefenmateriaal uit het werkboek te laten maken; de correctiesleutel achterin geeft hen de gelegenheid tot zelfstandig leren, incl. zelfevaluatie.

De meest opvallende verschillen met de oorspronkelijke versie zijn de verdeling van de materie over drie i.p.v. twee volumes en de ruimere toepassing van ICT. Bij *Caminos nieuw 1 Werkboek* is een audio/data-cd (luisterteksten van het werkboek; zestigtal extra oefeningen op het datagedeelte) standaard inbegrepen; de bij *Caminos nieuw 2 Werkboek* standaard geleverde cd bevat alleen audio-materiaal. Het werkboek van deel 1 is leverbaar met de "Caminos taaltrainer", een totaal nieuwe oefen-cd met spraakherkenning.⁹ Voorts wordt in *Caminos nieuw* geregeld verwezen naar de website www.caminosonline.nl, waar leraren en cursisten extra materiaal en interessante links kunnen vinden. De overige veranderingen hebben betrekking op o.m. de plaatsing van enkele hoofdstukken of onderdelen ervan, de actualisering van een aantal thema's, de verlaging van het spreektempo op de audio-cd's bij het tekstboek en de toevoeging van een *resumen (comunicación y gramática)* aan het einde van elke unidad in het tekstboek.

In *Caminos nieuw* stijgt de moeilijkheidsgraad geleidelijker dan in de vorige versie, waarin een merkbare kloof was tussen deel 1 en 2. De gebruikersvriendelijkheid ging er nog op vooruit door de opname van woordenlijsten en grammaticaoverzichten in de diverse etappes (in iedere unit; cumulatief achter in de tekstboeken) van het leerproces, met een toename van het letterlijke volume van de leermiddelen als gevolg.

⁷ Aanvankelijk onder de vorm van cassettes. Naderhand volgden cd's (alleen bij *Caminos 1*).

⁸ Hierna volgen de "extra's" bij *Caminos nieuw 1*: audio-cd's (twee stuks) bij het tekstboek, ISBN 978-90-5451-581 4, € 42,50; taaltrainer, ISBN 978-90-5451-591 3, € 20,50; set Werkboek incl. audio/data-cd + taaltrainer, ISBN 978-90-5451-592 0, € 29; handleiding, ISBN 978-90-583 8, 22. – Bij *Caminos nieuw 2* zijn audio-cd's (twee stuks) bij het tekstboek (ISBN 978-90-5451-585 2, € 42,50) en een handleiding (ISBN 978-90-5451-587 6, € 22) verkrijgbaar. – *Caminos nieuw 3* (tekst- en werkboek in één vol., voorjaar 2007) wordt in een volgend nummer van dit tijdschrift besproken.

⁹ Met gebruik van een microfoon kunnen cursisten Spaanse woorden en zinnen inspreken, die met behulp van genoemde technologie worden beoordeeld. Systeemvereisten: Pentium processor, Windows 95 / 98 (SE) / ME / NT4.0 / 000/XP, cd-rom drive, 32 MB RAM, geluidskaart, microfoon, beeldscherm minimaal 1024 x 769 pixels, hoge kleuren.

De verborgen schat / De verboden vrucht

Hugo Sonnevile

Centuriae Latinae II. Cent une figures humanistes de la Renaissance aux Lumières. À la mémoire de Marie-Madeleine de La Garanderie. Réunies par Colette Nativel, avec la collaboration de Catherine Magnien, Michel Magnien, Pierre Maréchaux et Isabelle Pantin. – Genève, Droz, 2006, 25 x 18, geb., 863 p., ISBN 978-2-600-01084 9, CHF 225,30 / € 166,98. TRAVAUX D'HUMANISME ET RENAISSANCE, 414.

Centuriae Latinae II is een huldeboek voor M. M. de La Garanderie,¹ die zich gedurende meer dan veertig jaar over de Neolatijnse literatuur gebogen heeft en internationale erkenning genoot, mede door haar uitgaven van werk van Guillaume Budé. Andermaal² opteerden C. Nativel en de talrijke medeauteurs voor een bijzondere vorm van *mélanges*, nl. een alfabetische galerij van honderd en één bio-bibliografische artikelen over humanisten, van B. Acquaviva en G. Aleandro tot J. Vitrier en M. Weiser.

De bundel behandelt vooral geleerden uit de pioniersperiode.³ Eerst en vooral zijn er de filologen die op zoek gingen naar antieke teksten, ze uitgaven, becommentarieerden en, ten behoeve van een weliswaar nog beperkt lezerspubliek, toegankelijk maakten d.m.v. vertalingen. Zij leverden een corpus studie- en werkmateriaal aan taalgeleerden, zowel grammatici (Despauterius) als lexicografen (Calepino), en drukkers (H. Estienne, Frobenius). In zo'n context kwamen de historiografie en diverse hulpwetenschappen⁴ tot bloei. De terugkeer naar de bronnen van het christendom voedde evangelistische opvattingen, die tot meningsverschillen, polemieken en... verzoeningspogingen leidden. Vele humanisten waren in dienst van groten der aarde, aan wie ze pennendienst bewezen onder de vorm van dichtwerk ter gelegenheid van belangrijke gebeurtenissen of traktaten die het gevoerde beleid fundeerden.⁵

De aandacht van de literatuur liefhebber zal bij het grasduinen in *Centuriae Latinae II* vooral gaan naar schrijvers die door een originele plot een blijvende plaats aan het literaire firmament bezetten, zoals Sebastian Brant (*Das Narrenschiff*) en Jacopo Poggio Bracciolini (*Facetiae*, i.e. *Grappenboek*), en naar auteurs die, zoals S. Brant, bekend gebleven zijn door hun werk in de volkstaal (bijv. Joachim Du Bellay, Thomas Hobbes, John Milton, Constantijn Huygens). In illo tempore leverde een Latijns oeuvre evenwel een grotere en ruimere beroemdheid op dan geschriften in *linguae vulgaires*, temeer omdat het Latijn de taal was van een heel uitgestrekte *res publica litteraria*. In de galerij vinden we dichters die een enorm aanzien verworven

¹ Het is helaas een postume hulde geworden aan de op hoge leeftijd gestorven filologe (1913-2005). De biografie en de bibliografie van M. M. de La Garanderie sluiten aan op het voorwoord en de hulde aan de overledene door Alain Michel.

² C. Nativel leidde de publicatie van *Centuriae Latinae I* (ibid., 1997), het huldeboek voor J. Chomarat (v. de bespreking in *Romaneske*, 23ste jg., 1998, nr. 3, p. 55-56).

³ Ruim driekwart van de artikelen behandelen figuren uit de vijftiende en de zestiende eeuw. De zeventiende eeuw levert uitgerekend zeventien bijdragen, de achttiende nog slechts vier.

⁴ B. Marliano bestudeerde de topografie van het oude Rome, F. Orsini legde zich toe op de iconografie van de oudheid.

⁵ Juan Ginés de Sepúlveda verdedigde de slavernij in de Spaanse overzeese gebieden.

hadden door de vormperfectie van hun werk of door een naadloze aansluiting op het antieke literaire patrimonium.⁶

De twee volumes *Centuriae Latinae* vormen een handig en waardevol naslagwerk, dat grosso modo een half millennium humanisme en Neolatinse literatuur bestrijkt. Het personenregister⁷ achter in de hier besproken huldebundel nodigt uit om beide boekdelen te consulteren.

Hubert WOLF. *Storia dell'Indice. Il Vaticano e i libri proibiti*. Traduzione di Stefano Bacin. – Roma, Donzelli, 2006, 21 x 15, gekart., VI-278 p., ill., ISBN 978-88-6036-073 1, € 27. SAGGI, STORIA E SCIENZE SOCIALI.

Hubert Wolf, professor kerkgeschiedenis aan de universiteit van Münster, leidt een grootschalig onderzoeksproject over de Romeinse Inquisitie en de Congregatie van de Index.⁸ Behalve publicaties voor specialisten (repertoria, bronnenuitgaven e.d.), bezorgde de auteur, ten behoeve van een ruimer publiek, een bondige historiek gevolgd door negen casestudies.⁹ We ontvingen de Italiaanse vertaling, die we hier kort belichten.

Nadat diverse universiteiten (Parijs, Venetië, Leuven e.a.) in de eerste helft van de zestiende eeuw lijsten van verboden boeken bezorgd hadden, besloot de kerkleiding in Rome om een universeel repertorium op te stellen. Het was de bedoeling om de verspreiding van de reformatie een halt toe te roepen. Na de eerste Romeinse Index uit 1559 volgde, vijf jaar later, de Index van het Concilie van Trente, die tegelijk de verschillende categorieën van gevaarlijke boeken¹⁰ omschreef. In 1571 werd de Congregatie van de Index geïnstalleerd, die het onderzoek van boeken als bevoegdheid kreeg. Zij bleef bestaan tot 1917, het jaar waarin de Congregatie van het Heilig Officie (de huidige Congregatie voor de Geloofsleer) haar bevoegdheid overnam. De laatste uitgave van de *Index librorum prohibitorum* verscheen in 1948, het laatste losbladige addendum¹¹ dateert uit 1954. Paus Johannes XXIII richtte een commissie op die de Index zou herzien. Die herziening is er niet meer gekomen: bij decreet van zijn opvolger Paulus VI werd de Index in 1966 opgeheven.

De *Storia dell'Indice* bevat zoveel informatie dat het een onmogelijke klus is om alle aspecten tot hun recht te laten komen. De auteur legt voorts uit hoe de Congregatie van de Index en haar opvolgster te werk gingen, hoe de bevoegdheden verdeeld waren en uit welke hoeken nieuwe gevaren¹² opdoken.

Drie van de negen casestudies bevatten interessant materiaal voor literatuur liefhebbers. Enkele titels van Heinrich Heine werden in de index van verboden lectuur opgenomen omdat de schrijver, in het zog van de utopische socialist, een nieuwe maatschappelijke orde voorstond. De veroordeling was des te dringender omdat Heines werken in het Frans en het

⁶ J.J. Pontanus en J. Salmon Macrin beheersten de metriek van de Romeinse lyri; M. Vegio schreef een vervolg op Vergilius' *Aeneis*.

⁷ "Noms propres de personnes nées avant 1800".

⁸ In 1998 werden de archieven van beide instellingen toegankelijk voor onderzoekers.

⁹ Het zijn stuk voor stuk boeiende verhalen waarin de auteur, op basis van min of meer uitvoerige archiefdossiers (die in één geval zelfs op een verkeerde plaats weggemoffeld waren) en aanvullende bronnen, de procedure reconstrueert.

¹⁰ Geschriften van kettens, moderne Bijbelvertalingen (verbod voor leken), obscene lectuur, boeken over magie, astrologie e.d.

¹¹ Het gaat om één vel (v. illustratie, p. 217), waarop staat dat o.m. alle werken van Gide, Sartre en Moravia en *La Pelle* van C. Malaparte op de Index librorum prohibitorum geplaatst waren.

¹² Kort na de voorlaatste eeuwwisseling ging het om een binnenkerkelijk gevaar, nl. het modernisme.

Italiaans vertaald waren, zodat ze in de katholieke romaanse landen een grote morele schade konden aanrichten. Harriet Beecher Stowes *Uncle Tom's Cabin* is een ander verhaal. In de Pauselijke Staten werd buitenlandse literatuur via Toscane binnengesmokkeld. Een ijverige inquisiteur uit Perugia nam aanstoot aan de Italiaanse vertaling, *La capanna dello zio Tom*, die hij in een boekenzending aantrof en die hij in Rome aanklaagde omdat de schrijfster een andersdenkende was. Uiteindelijk werd het boek niet veroordeeld. Karl May tenslotte, de auteur van *Winnetou*, werd in een anonieme brief als een dubieus personage voorgesteld, omdat de christelijke inspiratie in een deel van zijn oeuvre te lauw was, en naar pantheïsme en monïsme neigde. De Romeinse boekenkeurders lieten Karl May ongemeoid.

In vele gevallen wisten de auteurs niet eens dat "Rome" hun geschriften onderzocht.¹³ De geheimhouding rond het onderzoek plaatste de Index in een negatief daglicht. Zelfs in kerkelijke middens werd het boekenverbod gecontesteerd, zodat de afschaffing ervan in 1966 weinig weerstand opwekte.

Achter in het boek, tussen het chronologische overzicht van de Romeinse edities van de Index en het register van persoonsnamen, zijn twee revelerende lijsten ingelast, nl. een keuze van verboden boeken (p. 236-246) en een selectie van "libri processati ma non proibiti" (p. 247-259). Heel wat Franse schrijvers prijken op de lijsten, met de vermelding van één of meer van hun titels, het geheel van hun liefdesromans¹⁴ of hun hele oeuvre.

¹³ Verschillende boeken werden pas decennia na de dood van de auteur veroordeeld, bijv. Montaignes *Essais* (1580) werden in 1676 in de Index opgenomen.

¹⁴ *Omnes fabulae amatoriae* van H. de Balzac, G. Sand, A. Dumas père, A. Dumas fils, Stendhal en E. Sue waren verboden lectuur.